

# RESPONSIBILITY OF PUBLIC INSTITUTIONS IN BUILDING “TRUST” FOR SOCIAL SOLIDARITY

**Mehmet Güneş**

## **Abstract**

*As a key to building the future solidly and correctly social solidarity means that society is to unite and act together with its institutions and organizations in common values. The key concept of social solidarity which is “trust” is that the individual acts in line with his promises and acts honestly when communicating with the other persons.*

*There are different classifications in the social equivalent of the concept of “trust” which directly feeds social solidarity and helps carry social cohesion to the future. Today, the problem of social trust is seen as one of the main causes of the disruptions in the realization of justice which is the goal of law and the functioning of the public administration responsible for public services. In practice, it is often argued that the reason behind many factors such as violations and disruptions in the field of fundamental rights and freedoms, failure to fulfill the requirements of the rule of law, and failure to perform an effective and efficient functioning in public administration is the main problem of trust.*

*In this study, It is examined in responsibilities of public institutions for ensuring “trust” in achieving social solidarity. Various evaluations and solution proposals will be presented about these institutions, which directly determine the trust in the state in the political system that in what situations they can build trust and lead to the deterioration of social trust*

**Keywords:** *Trust, Social Solidarity, Political Responsibility, Public Institutions*

# TOPLUMSAL DAYANIŞMA İÇİN “GÜVEN”İN İNŞASINDA KAMU KURUMLARININ SORUMLULUĞU

**Mehmet Güneş\***

## **Öz**

*Toplumsal dayanışma, her türlü zorlukla baş etmenin, geleceği sağlam ve doğru şekilde inşa etmenin bir anahtarı olarak toplumun bireyler, kurum ve kuruluşlarıyla ortak değerlerde birleşmesi ve birlikte hareket etmesidir. Toplumsal dayanışmanın anahtar kavramı olan “güven”, bireyin verdiği sözler doğrultusunda hareket etmesi ve karşı tarafla iletişim kurarken dürüst şekilde davranmasıdır. Toplumsal dayanışmayı doğrudan besleyen ve toplumsal birlikteliği geleceğe taşımaya yardımcı olan “güven” kavramının toplumsal karşılığında farklı sınıflandırmalar söz konusudur. Günümüzde toplumsal güven sorunu, hukukun hedefi olan adaletin gerçekleşmesinde ve kamu hizmetleri sorumlusu kamu yönetiminin işleyişindeki aksaklıkların en temel nedenlerinden biri olarak görülmektedir. Çoğu zaman uygulamada, temel hak ve özgürlükler alanındaki ihlal ve aksamalar, hukuk devletinin gereklerinin yerine getirilmemesi, kamu yönetiminde etkin ve verimli bir işleyişin gerçekleşmemesi gibi birçok faktörün altındaki nedenin çoğunlukla güven sorunu olduğu ileri sürülmektedir.*

*Bu çalışmada toplumsal dayanışmayı elde etmede güvenin nasıl sağlanacağına ilişkin kamu kurumlarının sorumlulukları incelenmekte ayrıca siyasi sistem içerisinde devlete olan güveni doğrudan belirleyen kamu otoritesini oluşturan bu kurumların, hangi hallerde güveni inşa edebileceği ve hangi durumlarda toplumsal güvenin bozulmasına yol açacağına ilişkin yapılan araştırmalar dikkate alınarak çetli değerlendirmeler ve çözüm önerileri getirilmektedir.*

**Anahtar Kelimeler:** *Güven, Toplumsal Dayanışma, Siyasal Sorumluluk, Kamu Kurumları*

\* Doç. Dr., Ufuk Üniversitesi Öğretim Üyesi, mehmet.gunes@ufuk.edu.tr, <http://orcid.org./0000-0003-3285-3043>.

## Giriş

Toplumlar için dayanışmanın, kaynaşmanın, birlikteliğin ve bütünlük içinde kalmanın ne kadar hayati bir öneme sahip olduğu tartışmasızdır. Geçmişte birçok medeniyet ve topluluğun ne şekilde dağıldığını incelediğimizde, genellikle toplumların dayanışma ruhunu kaybetmesini, iç ve dış sorunlar karşısında birlikte hareket edebilme yeteneğini sergileyememesini, toplum fertleri ve kurumları arasındaki güven ile oluşan bütüncül yapının yitirilmesini öncelikle belirtmek gerekir.

Bu çalışmada, devletlerin kalıcı ve güçlü bir toplumsal dayanışmaya sahip olmasında vazgeçilmez unsur olarak kabul edilen Güven'in ne şekilde oluşturulabileceği ve güvenin kaybedilmesinin toplumsal dayanışmanın bozulmasında ne denli yıkıcı etkisi olacağı açıklanacak ve aynı zamanda bireyler arasında başlayan iş birliği ve güvenin, toplumsal birlikteliğe dönüşmesinde gerekli ana etmenler de vurgulanacaktır.

Ahlaki, fikri ve kurumsal gerilemeye giren bir toplum için yapılacaklar listesinin en üst sıralarında yer alması gereken toplumsal “güven” düşüncesinin sadece temenni ve bireysel çabalarla olmayacağı bilinmektedir. Bu sebeple bireyler için yol gösterici olarak kamusal düzenin en önemli temsilcisi ve sosyal sermayenin kullanıcısı olan kamu kurumlarının savunma, eğitim, adalet, diplomasi gibi ana konularda topluma kalıcı güven vermesinin gereği açıktır.

Kamu kurumlarının toplumsal birliktelik ve ilişkilerin düzenli yürütülmesindeki görevi ile toplumsal güvenin inşasındaki sorumluluğunu belirlemek adına çalışmada ilk olarak toplumsal dayanışma kavramı açıklanacak daha sonra “güven” kavramının farklı boyutlarda karşılığı ortaya konulacaktır. Ayrıca kamu kurumlarının sorumluluğunda toplumsal güveni tekrar kazanabilmenin ve toplumsal dayanışmayı sürdürebilmenin bir imkânı olarak, güven telkin eden kamusal politika ve uygulamaların nasıl mümkün olabileceği tartışılacaktır. Türkiye ve diğer ülkelerdeki araştırma sonuçlarını da kapsayacak şekilde kamu kurumlarına güvenin artırılması için çalışmanın son bölümünde çeşitli öneri ve düşünceler açıklanacaktır.

## **I. Toplumsal Dayanışma ve “Güven” ilişkisi**

Toplumun birlikte olması, ortaklık ve iş birliği sergilemesi, dağınık ve uyumsuz hareket etmemesi anlamındaki “*toplumsal dayanışma*”, kişisel ilişkiler yanında aynı zamanda bir toplumun üretim yapısı, kurumları ve değerlerinin birbiriyle tutarlı olması, çelişik olmaması, temel noktalarda ayrı-gayri ve uyumsuzlukların çok az olmasını da gerektirmektedir. Gelecekteki yapı içerisinde toplumları bir arada tutan bağların zayıflatılmasıyla toplumu koruyan güvenlik ağları da dağılıyor ve ortalıkta gezen güvensizlik sorunu hakkında bir şeyler yapılmadığında da ‘kontrolsüz bireycilik’ kültürü sorunlar yaratmaya başlıyor (Alpar,2014:337). Toplumsal dayanışma, ilk aşamada tüm fertlerin birbirlerine güven duymasını, daha sonra ise ülkedeki kurumların yapıp ettiklerine ayrıca toplumun güven duymasını, son olarak da sadece ülke içinde değil kendi coğrafyasında diğer toplum ve ülkelerin de karşılıklı birbirlerine güven duymasını gerektirmekte ve tüm insanlık açısından dayanışma, birliktelik ve barış için bir gereklilik oluşturmaktadır. Bu düşüncede varsayılan konu, toplumların kendi içerisinde birliktelik oluşturmasının insanlığın yan yana gelmesine bir zarar değil bilakis güç katacağının kabulüdür.

Kitleleri ele geçirmenin yolu, onları şaşkın, organizasyonu bozulmuş, ilgileri önemli olmayan konular üzerine çekilmiş, disiplinsiz ve temel sistem prensiplerinden uzak tutmaktır (Alpar,2015:367). Toplumları geleceğe taşıyacak olan bir olma ve birlikte hareket etme idealinde, toplumsal dayanışmayı ilk olarak fertlerin arasındaki güven veya itimadın inşası ile başlatmak gerekecektir. Akabinde bireylerin birbirleri ve kendileri hakkında kararlar veren otorite veya kurumlara itimat ettiğinde, özellikle kamu kurumlarına güven duyması beklenecektir. Çünkü “güven”, bir itimat sonrası oluşan his veya düşüncedir. Hakkında şüphe edilmeyen, kendisinden emin olunanlara duyulan itimat sonrasında güven duygusu da gelişmektedir. Örneğin insan ilk olarak kendi ailesindeki kişilere itimat ettiğinde onlara gittikçe güven duymaya başlayacaktır. Bu şekilde birey için, güvenin ilk olarak kendi ailesinde başladığı varsayılmaktadır.

Bireyler, toplumu ailede keşfeder, tanır ve içselleştirir. Toplumsal dayanışma ve birliktelik için “güven”, ilk olarak aile üyeleri arasındaki bağın gücü oranında ailede üretilir. Güven duygusu ile ailede tanışan birey,

daha sonra toplumsal sorumluluk bilincine varır, bu şekilde ortak eylem geliştirme, ortak bir geleceğe sahip olma kapasitesini artırır (Aydemir ve Tecim,2012:48). Toplumsal dayanışmanın anahtar kavramı olan “güven”, bireyin verdiği sözler doğrultusunda hareket etmesi ve karşı tarafla iletişim kurarken dürüst şekilde davranmasıdır. Bir kişide oluşan, karşı tarafın adil, ahlaka uygun ve öngörülebilir şekilde davranacağına ilişkin dürüstlük ve doğruluğa ait inanca dayalı bir kavram olan (Fukuyama,1998:142; Demircan ve Ceylan,2003:140) güven, insanların toplumsal hayatta ihtiyaç duyduğu ve elde etmeye çalıştığı en temel duygulardan birisidir.

Toplumsal ilişkilerde kişiler nezdinde güvenilir olmak en değerli faziletlerdir. İtibar açısından güvenilir kabul edilmek toplum karşısında en büyük krediye denktir. Bu açıdan, toplumsal dayanışmada aksi düşünülmeyecek derecede olumlu ve pekiştirici bir kavramdır. İtimat kavramını da hatırlatırcasına, “güven”, *“mübadeledeki tarafların birbirlerinin zayıflığını istismar etmeyeceğinden karşılıklı olarak emin olması”* olarak da ifade edilmektedir (Sabel,1993). Dayanışma içindeki bir toplumun durumunu anlamak açısından önemli bir kavram olan güvenin (Uslaner,2002:3), sözlüklerde *“korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma, bağlanma duygusu ve itimat”* olarak tanımlanmaktadır (TDK,2020).

Toplumsal dayanışmayı doğrudan besleyen ve toplumsal birlikteliği geleceğe taşımaya yardımcı olan “güven” kavramı toplumsal karşılığı açısından çeşitli değerlendirmeler yapılsa da üç farklı sınıflandırma ile öne çıkmaktadır (Uslaner,2002:1-2). Buna göre güven denildiğinde üç farklı kategori söz konusudur:

1) Kişisel güven: İnsanların günlük deneyimlerinden elde ettiği ve yalnız kan bağıyla bağlı olduklarına veya tanıdıklarına veya kendilerine benzeyen kimselere karşı duydukları güvendir.

2) Genel (ahlaki) güven: Bireylerin yalnız kan bağıyla bağlı oldukları veya tanıdıkları ve kendilerine benzeyen kimselere değil, özellikle kendi yakın çevreleri dışındaki kimselere (yabancılara) duydukları güvendir.

3) Kurumsal (sisteme) güven: Bireylerin siyasal, toplumsal ve ekonomik kurumlara ve sisteme güvenlerini ifade etmektedir.

Bu çalışmada özellikle bireylerin kişisel güven ve ahlaki güvenlerinin toplumsal güvene geçişte önemli olduğu varsayılarak, kamusal kurumların temsil ettiği siyasal, toplumsal ve hukuki düzene karşı duydukları güvenin toplumsal dayanışma için gerekliliğine ilişkin konular açıklanacaktır.

## II. Bireylerin Sosyal Sisteme Güveni

Bireyin içinde yer aldığı ve kendisini bir parçası olarak gördüğü bir sistemi, çoğu zaman kendiliğinden kabul etmekte ve bu konuda içinde bulunduğu sisteme uyma eğilimi gösterdiği bilinmektedir. Bu açıdan bireyin içinde yer aldığı “sosyal sistem, bireylerin içinde yaşadığı ve her türlü etkinliklerini sürdürdüğü alanlardan oluşan kompleks yapıdır. Kişinin doğumundan itibaren bütün yaşamı belirli sosyal sistemler içinde geçmektedir. Bununla birlikte sosyal sistem, kısımları yapı itibarıyla birbirine bağlı ve parçalarının birisi üzerinde meydana gelen değişikliğin diğer parçaların üzerinde de etki yaptığı, birbiriyle etki-tepki ilişkisi içinde bulunan unsurlardan oluşmuş bir toplumu da ifade etmektedir.” (Baltacı,2019:2).

Bireylerin kurumsal sisteme olan güvenlerini anlayabilmek için sosyal sistemi ilk olarak dikkate almak gerektiği ortadadır. Ayrıca bireyler için herhangi bir sistem içerisinde oluşabilecek güven duygusu da fertler arasında baştan verili, insanlara önceden yüklenmiş bir değer veya anlayış biçiminde olmayacaktır. Daha önce de vurgulandığı gibi güven duygusu kişinin içinde yetiştiği toplumsal kurum olan ailede ilk olarak öğrenilecek daha sonra yaygın ve benimsenmiş geçerli uygulamalara göre şekil alacaktır. Bu açıdan örneğin bireyin, sisteme dair güven duygusunun alt bileşeni olarak dürüst kalmasının, daima doğru olup özü sözü bir olmasının, karşısındakini aldatmamasının, karşısındakini incitmeyeceği hissini vermesinin ve bunu diğer fertlerden de beklemesinin toplumsal bir kazanç, getiriye veya tersi bir kayıp veya maliyete dönüşüp dönüşmediği ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, güvenle birlikte ortaya çıkan kazanç veya maliyet düşüncesi, kişinin güvensiz sayılmakla, güvenilir kabul edilmesinin toplumda ne şekilde görüldüğü ve dürüstlüğüne ne kadar değer verildiği ile de yakından ilişkilidir. Dolayısıyla “güven” anlayışının olmadığı yerde kendiliğinden bir “güvensizlik” oluşacağı için bir insan,

niçin güvenilir olmak yerine güvenilir olmamayı veya kimselere güvenmemeyi seçebileceğinin sorulması gerekecektir. Çünkü güven yerine güvensizlik, hızla yayılan ve yıkıcı etkileriyle daha hızlı sonuç doğuran toplumsal düzeni alt üst edecek mahiyette önemli bir sorundur.

Bir sosyal sistemde güven yerine niçin güvensizliğin hâkim olduğu ve bireylerin sosyal sisteme neden güvenmediği konusunda birçok gerekçe ileri sürülebilir. Bu gerekçelerin mutlaka anlamlı, birbirleri ile ilişkili ve tutarlı olması da gerekemeyebilir. Ancak güvenin zamanla inşa edilirken güvensizliğin ani şekilde ortaya çıkması söz konusudur. Ayrıca toplumun yaşadığı travmalar, büyük kırılmalar ve önemli çöküşler de bunda etkili olabilecektir. Diğer yandan bireylerden başlayarak topluma sirayet etmiş sisteme ait güvensizliğin kaynağını, toplumda ve bireylerde çoğalan her türlü korkular, endişeler, bilgisizlik yanında tutarsızlık veya çelişikler de oluşturabilir. Başka bir deyişle, toplumsal kesimlerin tutarsız davranışları, toplumsal grupların kendilerini takdim ettiklerinin tamamen dışında yaşadıkları çelişikli hayat, etkili ve iktidar gücü kullananların özü ve sözü bir olmamasının doğurduğu belirsiz ortam, bireylerde sosyal sisteme ilişkin mutlaka bir kanaat oluşturacaktır. Ayrıca her yeni nesille oluşan toplumsal farklılıkları bir düzlemde uyumlaştırmak yerine daha da bozacak nitelikteki sosyal ayrışma ve adaletsizlikler sonrası bireylerin tutumlarının bir nevi hayata, olaylara ve kişilere ilişkin temel bakış açısını oluşturacağı da görülebilir.

### **III. Güvenilirlik ve Dürüstlükte Bireylerin Tutarsızlığı**

Güvenin inşasında en önemli belirteçlerden biri, benzer olay ve konularda tutarlı olunması ve baskı ve değişen şartlar ileri sürülerek kolaylıkla önceki duruş ve görüşlerin değiştirilmemesidir. Ancak içinde yaşadığı ortam ve olaylar, insanı inandığı değerlerin ve tutumların aksinde hareket etmeye sevk edebilmektedir. Bunun sebep ve gerekçesi ortaya konup açıklanmadığı takdirde, kişiler için kendi tutarsızlığı, çelişikliği, konuştuğu ile yaptıkları arasındaki anlamsızlığı açıklanmadığı sürece toplum nezdinde güven ve itibarının kalmayacağı da ileri sürülebilecektir. Bu konuda kişiler veya kurumlar açısından pek bir fark olmayacaktır. Bu durumda ister ki-

şilerin ister kurumların toplum karşısında tutarsızlık veya çelişiklik olarak algılanan davranışının arkasındaki gerekçenin ortaya konulması ve açıklanması beklenecektir.

Bireylerin neden tutarsız davranabildikleri ve niçin insanlara dürüst davranmadıkları ve bu şekilde güvene engel oldukları genellikle hep merak edilmiş ve bu konuda insan davranışını anlamaya yönelik birçok deney yapılmıştır. Bunlardan biri de Sosyal Psikolojide 'Bilişsel Tutarsızlık Kuramı' adıyla bilinen ve 1959 yılında Leon Festinger (1919-1989) tarafından yapılan bir deneydir (Aronson,1997:129). İnsanların davranışlarını ve düşüncelerini geçmiş deneyimlerine ve değerlerine göre belirlediğini varsayan bu deneyde, katılanlara bir saat boyunca sadece bir tahtaya tek tek çivi çakıp sonra bunları yine tek tek şekilde geri çıkarma görevi verilmiştir. Sıkıcı ve anlamsız gibi gözükken bu faaliyet sonunda, bu kişilerden kendilerinden sonra deneye katılmak üzere bekleyen ve aynı işi yapacak olan yeni katılımcılara; bu deneyin aslında ilginç ve eğlenceli olduğunu anlatmaları, yani yalan söylemeleri istenmiştir (Fischer vd,2008:189). Bu işi yapmaları karşılığında bazı katılımcılara hiçbir ödeme yapılmazken, bazı katılımcılara sadece bir dolar, bazılarına ise 20 dolar ödenmiştir. Yani üç farklı grup katılımcıya farklı şeyler vadedilmiştir. Örneğin 20 dolarlık ödeme, deneye katılan grup için tatmin edici bir ödeme miktarı iken, bir dolarlık ödeme ise yetersiz ve önemsiz bir miktar olarak sadece bir karşılık şeklinde düşünülmüştür. Kendisine bu deneyde hiç ödeme yapılmayan grubun ise özgürce karar vermeleri için kendilerini rahat hissetmeleri istenilmiştir. Deneye katılan bu üç gruba daha sonra anket uygulanmış ve denilenleri yapıp yapmadıkları diğer bir ifadeyle yalan söyleyip söylemedikleri sorulmuştur. Sonuca göre, kendilerine hiç ödeme yapılmayan ve özgürce karar vermesi istenen grup ile kendilerine 20 dolar gibi iyi bir miktar ödeme yapılan grubun, deneyi bizzat deneyimledikleri gibi çivi çakma ve tekrar çıkarma deneyini kesinlikle sıkıcı olarak nitelendirip bir daha bu şekilde benzer deneylere katılmak istemedikleri, kısaca yalan söylemedikleri halde kendilerine az bir miktar olarak görülen bir dolarlık ödeme yapılan grubun, diğer gruplardan farklı şekilde bu deneyi eğlenceli bulduklarını ve benzer deneylere bir daha katılabileceklerini söyledikleri anlaşılmıştır. Buna göre; hiç para almayanların herhangi bir minnettarlık borcu duymadan tutarlı kalarak dürüst bir şekilde gerçeği söyleyebildikleri, aynı şekilde



20 dolar alanların da tatminkar ödemeyi aldığı için çekinmeden deneyin sıkıcı olduğunu çok rahat sonraki gruplara söyleyebildikleri ve dürüst davranmak adına endişe duymadıkları gözlenirken, önemsiz bir miktar olan bir dolarlık para alan ancak bu miktardan tatmin olmayanların ise durumu bildikleri halde yaşadıkları tutarsızlığı aşmak adına deneyin aslında çok eğlenceli olduğu konusunda yalan söyleyerek kendilerini bu şekilde rahatlattıkları görülmüştür.

Yukarıda açıklanan deneyin sonuçlarından hareketle, toplumda daima hakikati konuşmak ve doğruyu sonuna kadar anlatabilmek adına hayatta gerçekte ne olduğunu, neler yaşandığını, topluma nelerin ne şekilde aktetirildiğini söyleyecek, yaşadıklarını kimseyi yanıltmadan aktaracak ve bunu sonuna kadar yapabilecek insanlara, kurumlara ihtiyaç bulunduğu halde herkesin bu şekilde davranmayacağı görülmektedir. Özellikle toplumsal dayanışmayı bozacak şekilde, toplumda konum ve yetkileri ile doğruyu sonuna kadar temsil etmesi beklenenlerin az da olsa elde ettikleri kazanç yüzünden bilinci bir şekilde ifsat edilmiş şekilde vaat edilen bazı şeyler sebebiyle, ısrarla yanlışa hala doğru diyebilmelerinin mümkün olabileceği görülmektedir. Özellikle bireyler içerisinde toplumsal konum ve pozisyonu gereği kamusal karar alabilme ve kamusal yetki kullanabilme imkânına sahip olanların doğru kalabilmesi daha çok önem içermektedir. Toplumsal sorumluluğu sebebiyle sonuna kadar tutarlı davranmak, dürüst davranabilmek zorunda olan kamusal görev üstlenmiş bireylerin sadece kanun ve kurallar gereği ile değil, toplumsal güveninin yitirilmemesi için de rol üstlendikleri açıktır. Toplumda oluşabilecek güven kaybı ve tutarsızlığa aldırış etmeden, kamusal güç ve yetki kullanan, kamusal kararlar alan kurum ve insanların sayısı arttığında, o toplumda kurum ve yetkili kişilere olan güven de hiç olmadığı kadar zarar görecektir. Dolayısıyla “güven” denilen toplumsal ihtiyaç, sadece bireylerin kendi ilişkilerinde öne çıkan bir konu olmaktan çıkarak, özellikle kamusal görev ve yetkilerin yerine getirilmesinde önemli bir sorumluluğa dönüşmektedir. Kamusal faaliyetlerdeki güvenin daha kapsayıcı ve daha genel nitelikte olduğu düşünüldüğünde sadece gerçek kişilerin değil kamusal hizmet üreten kamu kurumlarının da toplumsal güvenin inşasındaki sorumluluğunu dikkate almak gerekecektir.

#### **IV. Kamu Kurumlarının Güvenilirliği Sorunu**

Toplumsal düzenin devamı için hem bireyler arası hem de kurumlar arası güven büyük bir ihtiyaçtır ve toplumsal ilerleme için gereklidir. Bir ülkede tüm sosyal, ahlaki, yönetsel ve hukuk düzeninin karşılıklı güveni kazanma ve artırmanın üzerine kurulması beklenir. Bu konuda örneğin, sosyal ve ekonomik çerçevede bir ülkede ekonomik faaliyetlerin nasıl bir güven ortamında yapılması gerektiği çok açık ortadadır. Dolayısıyla kamuoyunda sıkça sosyal ve ekonomik düzenin önemli kurum ve aktörlerinin gerektiği gibi hareket ettiğine dair toplumsal güvenin ne seviyede olduğu, çeşitli şekillerde ölçülmekte ve sürekli şekilde takip edilmektedir. Örneğin halen Türkiye'de ekonomik faaliyetlerde önemli bir kesimi temsil eden tüketicilerin ekonominin genel durumuna ilişkin güveninin bulunup bulunmadığı çeşitli endekslerle belirlenmektedir. Bu konuda ekonomik güvendeki genel durumu ortaya koymayı hedefleyen Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından “Tüketici Güven Endeksi ve Ekonomik Güven Endeksleri” yayınlanmaktadır. Bu endekslerde ekonomik faaliyetlerde özellikle kamusal karar ve uygulamaların ne derece kabul gördüğünün toplumsal karşılığı öğrenilmeye çalışılmaktadır. Bu şekilde ekonomik faaliyetlerde birey ve kurumların, ekonomik sonuç ve uygulamalara ilişkin güven duyup duyulmadığı, tüm ekonomi aktörlerince mutlaka bilinmek istenmektedir. Sonuç olarak bir ülkede örnek olarak ekonomik piyasaların tamamen tüketiciler, yatırımcılar ve sermayedarların güveni ile şekillendiği görülebilmektedir. Benzer şekilde tıpkı ekonomi gibi kurumlar eliyle yerine getirilen ülkedeki eğitimin, adaletin, huzur ve asayişin, diplomasinin, yatırım ve harcamaların ve diğer kamu faaliyetlerinin tümüne bireylerin ne kadar güven duydukları çeşitli şekillerde incelenmekte ve bu konuda birçok araştırmalar yapılmaktadır. İster ekonomi, isterse eğitim veya yargı düzeni olsun, tüm toplumsal faaliyet ve hizmetlerin bireye ne kadar fayda ve güven sağladığı ile bu faaliyetlerden sorumlu olan kurumların görevlerini gerektiği gibi yapıp yapmadığı toplumsal dayanışmada pekiştirici bir rol oynamaktadır. Bu sebeple kamusal düzende vatandaşların, özellikle diğer bireylerden ziyade ana karar verici durumdaki kurumlara ne kadar güven duyduğu, bu kurumların ürettiği hizmetleri ne derece tatminkâr bulduğu da hep merak edilmektedir. Bu konu özellikle, güvenin tesis edilemediği ve güvensizliğin hâkim olduğu toplumlarda vatandaşların, zaman içerisinde

de politik düzen ve sisteme karşı geleceği, mevcut sistemle karşılıklı tartışma ve çatışma sarmalının içerisinde girebileceği ihtimali sebebiyle önem içermektedir. Güvenin kaybolduğu bir durumda, vatandaşların önce siyasi sisteme karşı yabancılaşmasına, daha sonra da sosyal politikaların üretildiği karar alma süreçlerinden çekilmesine ve nihayet ülkenin zihnen çoraklaşmasına neden olarak, devletin milli hedefler belirlemekten uzak, ortak aidiyet duygularını besleyemeyen kırılmalı bir yapıya bürünmesi sonucunu doğuracağı kabul edilmektedir.

Günümüzde toplumsal güven sorunu, ekonomide gelişmişlikten başlayarak hukukun hedefi olan adaletin gerçekleşmesine ve toplumsal huzur ve asayişin kalıcı şekilde tesisi edilmesine değin birçok kamu faaliyetine doğrudan etkide bulunacak önemde bir konudur. Ayrıca bu güven sorunu, kamu hizmetleri sorumlusu kamu kurumlarının işleyişindeki aksaklıkların en temel nedenlerinden biri olarak görülmektedir. Çoğu zaman uygulamada, temel hak ve özgürlükler alanındaki ihlal ve aksamalar, hukuk devletinin gereklerinin yerine getirilmemesi, kamu yönetiminde etkin ve verimli bir işleyişin gerçekleşmemesi gibi birçok faktörün altındaki ana nedenin güven sorunu olduğu ileri sürülmektedir (Emre,2003:15).

Bir ülkede toplumsal güvenin gerilemesinde özellikle kamu kurumlarının artan bürokratik işlemlerinin ve yoğun bir merkezi teşkilatlanmasının etkili olduğu görülebilmektedir. Ancak toplumsal güvensizliğin olduğu yerde bürokrasinin artmasının aslında sorunun bir sebebi mi yoksa sonucu mu olduğu da tartışmalıdır. Bu konuda yaptıkları araştırma ile Pitlik ve Kouba (2015:28); bireylerin birbirlerine karşı duydukları güven duygusunun bürokratik düzenlemelere etkisinde, devlete ve şirketlere olan güvenin rolünü incelemiştir. Araştırmaya göre; bireyler birbirlerine güvenmedikleri zaman daha fazla bürokratik düzenleme talep etmelerinin önemli bir koşula bağlı olduğu öne sürülmektedirler. Buna göre, bireyler, toplumdaki diğer kurum ve kişilere karşı fazla güven duymadıkları zaman “negatif dışsallıkla” (üretim veya tüketim yapanların üçüncü kişilere neden olduğu zararlar) karşılaşmamak adına kamu otoritesinden daha fazla bürokratik denetleme ve bürokratik kurallar talep etmektedirler. Örnek olarak, otomobillerin karbon emisyonunu sınırlandırılmasını isteyen çevre duyarlılığı olan kişiler, otomobil şirketlerinin kendi inisiyatifleri ile bu sorunu çözemeyeceklerine inandıklarından yani otomobil şirketlere güven-

mediklerinden dolayı bu konuda yasal ve bürokratik düzenlemeler getirilmesini ve kamu kurumlarının bu sorunu hakkaniyetle çözmelerini talep edeceklerdir. Dolayısıyla yasal veya bürokratik işlemlerin artışı çoğu zaman o toplumda işlerin yürütülmesindeki güvensizlikten doğrudan beslenmektedir. Benzer şekilde örneğin, bir nehrin kenarında üretim yapan bir ilaç fabrikası ile nehrin bir diğer ucunda yer alan bir balık çiftliğinin faaliyetleri düşünüldüğünde, ilaç fabrikasının atıklarının nehri kirleterek balık çiftliğinde yetişen balıkları olumsuz yönde etkileme riski bulunmaktadır. Bu durum doğrudan bir “negatif dışsallık”tır. Eğer balık çiftliğinin sahipleri, ilaç fabrikasının çevreye ve diğer toplumsal kesimlere sorumlu davranıp gerekli önlemleri alacağına güveniyorsa yani toplumsal bir güvene sahip ise baştan itibaren kamu kurumlarından o fabrikayı sıkça denetlemesini talep etmeyecektir. Ancak bir kez dahi olsun ilaç fabrikasının nehri kirletmemek adına gerekli önlemleri almadığı anlaşılır ise bu durum balık çiftliğinin sahiplerinde veya nehirden faydalanan tüm toplumsal kesimlerde meydana gelen güven kaybı sebebiyle kamu otoritesinden daha sıkı denetim ve düzenleme yapması talebi olacaktır. Ekonomiye dair bir kavram olmasına rağmen, “negatif dışsallık” teorisine göre, bireyler ve gruplar tanımadığı veya güven duymadığı insanların, kurumların vermiş olduğu ekonomik veya sosyal bir kararın kendisi için negatif bir dışsallık oluşturabileceğine hiç araştırmadan daha çabuk inanabilmektedir (Aghion vd,2010). Bu durumda yeterli kurumsal sorumluluk yanında toplumsal dayanışma ve kaynaşma olmadığından toplumsal güvensizliğin daha çok artacağı ileri sürülebilir.

## **V. Kamusal alanda Kurallar ve Toplumsal Güven İlişkisi**

Bir toplumda güven, aşırı kurullarla, yasalarla ve güvenliği artırılmış şehirlerle değil bireyin içinde yer aldığı sıkı aile bağlarıyla inşa edilebilir. Çünkü güçlü ve istikrarlı aile yapısı ve sağlam toplumsal kurumlar, hukuki düzenlemelerden ziyade, özünde güven barındıran toplumsal ilişkilerle kurulmaktadır (Tüysüz,2011:16). Nitekim Fukuyama'ya göre, genellikle kurallar ve güven arasında ters orantılı bir ilişki vardır. İnsanlar, ilişkilerinde kurallara bağımlı olmaları derecesinde, birbirlerine o oranda az güvenmektedirler (1998:203).

Bir toplumda güveni artırmanın ilk yolu, aşırı kurallara ve zorlamalara dayanmaksızın, kurum ve bireyleri kendiliğinden hareket edebilmeye ikna etmektir. Yapılan araştırmalara göre, güven düzeyi yüksek toplumlarda düzenleme ve zorlayıcı yaptırım mekanizmaları daha azdır (Öksüzler,2006:113). Ancak bir toplumda karşılıklı güven azalınca kurallar ve bu kuralların çokluğu sebebiyle oluşan maliyetler de çoğalmaya başlamaktadır. Örneğin, piyasa düzenleyicilerin bulunmadığı ABD’de, 2000’lerin başında “Enron” ve “Worldcom” gibi büyük şirketlerin muhasebe kayıtlarında tespit edilen usulsüzlükler ve bu şirketler hakkında hisse sahiplerinin ve kamuoyunun yanlış bilgilendirdiğinin ortaya çıkması üzerine ülkede yeni düzenlemeler yapılmak zorunda kalınmıştır. Yaşanan bu olay üzerine, piyasalarda sarsılan güveni yerine getirmek adına, 2002 yılında ABD’de “Halka Açık Şirketler Muhasebe Reformu ve Yatırımcıyı Koruma Yasası” veya diğer bilinen adıyla “Sarbanes-Oxley Yasası” yürürlüğe girmiştir. Ancak toplumda oluşan güvensizliği gidermek için çıkarılan bu yasanın şirketlere maliyetinin, ABD Menkul Kıymetler ve Borsa Kurulu’nun (Securities and Exchange Commission) ilk tahminlerinden 28 kat daha fazla olduğu hesaplanmıştır (Covey ve Merrill,2010:31). Kısaca şirketlerden birkaçının güveni yıkması sonucu toplumsal maliyet tüm taraflara aktarılmıştır.

Aynı şekilde bir toplumsal düzen açısından güvenin ne kadar önemli olduğu ve kaybedildiğinde ise aslında nelerin kaybedilebileceğine ilişkin “Her Şeyi Değiştiren Şey: Güven” adlı eserin yazarları olan Stephen Covey ve Rebecca Merrill (2010) bu duruma şu örneği vermektedirler: 11 Eylül 2001’deki terörist saldırıları sonrası ABD’de ciddi bir güven sorunu oluşmuştur. Bu saldırılardan önce, ABD’de uçak yolcuları için bir uçağın kalkmasına yarım saat kala havalimanına gitmesi yeterli olduğu halde 11 Eylül olaylarının sonrasında artan güvenlik önlemleri ve yolculara duyulan güvensizlik ortamı sonrasında bu sürenin 2-3 saate çıktığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla milyonlarca insan için büyük bir zaman kaybı oluşmaya başlamıştır. Bu sebeple kamu otoriterleri tarafından toplumsal düzene ilişkin güven azaldığında, kısa zamanda toplumda güvenin yerine geçen resmi kurallar ve bürokratik düzenlemeler getirildiği görülmektedir. Güvenin yerine ikame edilen yeni kurallar, bir toplumda ekonomideki karşılığı ile “işlem maliyeti” olarak adlandırılacak ve böylelikle toplumdaki yaygın güvensizlik, bütün ekonomik faaliyetler üzerine konmuş bir nevi vergi etkisi oluşturacaktır (Tüysüz,2011:36; Fukuyama,1998:38-39).

Toplumda güvenin azalması, kamusal kararları verecek ve sosyal ilişkileri düzenleyecek olan yeni tarzda özgürlüklere müdahaleci ve daha rahat yönetmek için kuralcı hükümetlerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Fukuyama,1998:320). Ayrıca güvenin azaldığı toplumda kurallar artırılrsa da güven düzeyinin düşük olmasından dolayı mafya tipi suç örgütleri, rüşvet ve yolsuzluk yaygınlaşırken, bu defa patronaj ve klientalist davranışa da otoriter merkezi devlete ve bürokrasiye daha çok ihtiyaç artmaktadır. Ayrıca kamusal ortamda güven eksikliği, özellikle iş başarımaya maliyetlerini de yükseltmekte ve rekabet gücünü düşürmektedir (Ören,2007:75). Güvenin düşük olduğu toplumlarda devlet sermayesine sahip olmayan büyük sanayi kuruluşları azalmakta ancak küçük aile işletmeleri gelişirken büyük işletmeler ancak devlet desteğiyle kurulup yaşayabilmektedir (Fukuyama,1998:78).

Kamusal faaliyetlerde yüksek güven düzeyine sahip toplumlarda, devlete olan güven daha güçlü (Can,2015:263) hissedilirken aynı zamanda demokratik şekilde seyreden gelişme hızı daha yüksektir (Uslaner,2002:16). Hoşgörünün varlığı ile yüksek güven taşıyan bu tür toplumlarda, toplumsal sorunların başka yollar aranmadan örneğin yargının önüne gitmeden uzlaşmayla çözülmesi (Alacahan ve Duman,2011:111) aynı zamanda adalet mekanizmasına olan güven düzeyini de yükseltmektedir (Altay,2007:342). Birbirine sıkı bağlı ve kendine güvenli toplumlarda iş birliği, dayanışma, ortak karar alma ve yatırımlarda esneklik göze çarpmaktadır (Yıldız ve Topuz, 2011: 216). Böylelikle bu toplumlarda güvene dayalı yatırımlar sonucu ortaya çıkan yeniliklerin aynı zamanda topluma da hızlı şekilde yayılması ve kullanılması artmaktadır (Tüysüz,2011:43; Keleş,2012:36).

Toplumda taraflar arasında gelişen güven, aynı zamanda ülkelerin gelir düzeyleri ve gelirlerin adil dağıtılmasına pozitif yönde katkı yapmaktadır (Altay,2007:42). Genel güven, ekonomik faaliyetlerde iş birliğini kolaylaştırdığı ve işlem maliyetlerini düşürdüğü için ekonomik büyüme ile güven arasındaki ilişkide ekonominin aktörlerince daha çok genel güven esas alınmaktadır (Öksüzler,2006:111). Toplumda zamanla oluşan genel güven, bireylerin ve kamu kurumlarının demokrasiye bağlılığını arttırmakta, demokrasiyi kalıcı hale getirmekte ve vatandaşların otoriter düşüncelere karşı koymalarına yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla güven, bir anlamda,

demokrasinin sigortası işlevini görmekte (Ekmekçi,2010:237) ve bu sayede kamu kaynaklarının kötü yönetimi, rüşvet ve adam kayırmacılık gibi sorunların azalacağı tahmin edilmektedir (Tüysüz,2011:41). Neticede genel güvenin yüksek olduğu toplumlarda, kamu kurumlarının daha uzlaşmacı, yolsuzluklardan uzak ve halkın taleplerini karşılayacak politikalar geliştirmekte daha başarılı olduğu tespit edilmiştir (Fukuyama,2000:8).

## VI. Devlete ve Kamu Kurumlarına Güvenin Artırılması

Kurumların ve bireylerin toplumsal dayanışma için kamusal sisteme ve yönetime güven duyması gerekliliği açık olmakla birlikte bu güvenin kendiliğinden kolayca oluşmayacağı da tahmin edilebilir. Vatandaşların devlete veya kamu kurumlarına olan güveni, mutlak, vazgeçilmez ve kör bir “güven” anlamına gelmemelidir. Çünkü bireyler, kamuya neden güvenmediğini, niçin kamu kurumlarının kendisine güven aşılamadığını açıklamak zorunda değildir. Güven, öncelikle hissedilen ve yaşanan bir duruma işaret etmelidir. Dolayısıyla somut gelişmelere göre toplumsal güvenin bireyler nezdinde kendiliğinden oluşması beklenecektir.

Yapılan araştırmalar, devlete yani kamu gücüne duyulan güven ile uygulanan kamu politikaları arasında yakın bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Hetherington,2005). Bu açıdan kamu otoritesini temsil edenler ile kamu otoritesinin uygulamaları sonucunda “güven” kavramı ilk bakışta siyasi ve toplumsal (sosyal) güven olarak iki ayrı çerçevede incelenebilir. Kamusal otoritenin temsilcisi olarak siyasi otoriteye duyulan güveni belirten “siyasi güven” de kendi içerisinde “rasyonel” ve “psikolojik” güven olarak iki ayrı başlık altında değerlendirilmektedir. İlk olarak “siyasi” güvenin temelinde, devlet idarecilerinin ve kamu personelinin ahlaki norm ve değerlere olan bağlılıklarını esas alan “psikolojik” güven bulunmaktadır. “Rasyonel” güven ise, daha çok ekonomik göstergeleri ve kamu kurumlarının performansı esas alınarak belirlenmektedir. Başka bir deyişle, “rasyonel” güven algısı vatandaşların bireysel menfaatlerini koruma ve artırma düşüncelerine dayanırken, “psikolojik” güven devlet yöneticilerinin, siyasetçilerin ahlaki iş yapma kalitesi ile ilişkili görülmektedir. Hardin, tarafından ileri sürülen toplumsal güvenin “öğrenilen” bir kavram olduğu

fikrinden yola çıkılarak, toplumsal etkileşimin artırılması yoluyla farklı düşüncelere sahip grupların birbirini tanımalarının sağlanmasıyla, sahip oldukları yanlış yargıların ortadan kaldırılabilmesi ve toplumsal güvenin zaman içerisinde artırılabilmesi savunulmaktadır (2006:37).

Bireylerin, devlete olan güvensizliğinin temelinde genel olarak, devletin kurumları ve görevlileri ile halkın beklentilerini karşılamaktan uzak şekilde bürokratik çıkar, kişisel veya parti menfaatlerini öne çıkararak aşırı politize tavır ve uygulamalar sergilemeleri yatmaktadır. Özellikle kamu yönetimleri ve bu yönetimlerin görünen yüzü olan kamu kurumlarının çoğu zaman toplum yararını yani kamu yararını doğrudan devlet yararı şeklinde yorumlamaları ayrıca bu güvensizliği pekiştirmektedir. “Aşkinci devlet” yorumu ile bu şekilde kamu bürokrasisi aslında hem kendi konumunu sağlamlaştırmakta ve hem de siyasi otoritenin doğrudan “devlet” diye algılanmasını temin etmektedir. Ancak siyasi otoriteyi kalıcı ve değişmez gören kamu bürokrasisi, toplumun farklı siyasi düşünce ve görüşlerden oluşabileceğini ihmal ettiğinden sadece kendisini atayanlara sadakat göstererek toplumsal güveni tümüyle bozabilmektedir.

Toplumsal güveninin sadece bürokratik işlemlerle sınırlı olmaksızın, devlet ve vatandaş arasındaki güvene yönelik beklentiye en çok karşılması gereken toplumsal yasaların ve hatta anayasa hükümlerinin dahi, topluma yol gösterecek şekilde güven ve sadelik üzerine şekillenmesine etkisi bulunduğu ileri sürülmektedir. Bu konuda devlet vatandaş arasındaki güven diyalogunu ortaya koyduğu varsayılan ülke anayasalarının metin ve maddede uzunlukları dahi bir ölçü olarak değerlendirilebilmektedir. Bu konuda detaycı ve kazuistik şekilde devletin temel kuruluşunu ve temel hakları ana hatlarıyla belirleyen bir “çerçeve anayasa” şeklinde değil, her konuyu, kanunlar gibi her ayrıntısına kadar düzenlemek isteyen bir “düzenleyici anayasa” olup olmadığına (Özbudun,2015:35) bakılarak toplumsal güvene dair çıkarımlar yapılmaktadır. Örneğin bireyler arasında dayanışmanın yüksek olduğu ileri sürülen İzlanda'nın anayasası 4.000 kelimedenden oluşurken, parçalanmış birçok toplumsal katmanı barındıran ve güvenin az olduğu kabul edilen Hindistan devletinin anayasası 78.000 kelimedenden meydana gelmektedir (Voigt,2009:290). Bu konuda 1982 tarihli Türk anayasasının ise 22 bin kelimedenden oluştuğu görüldüğünde anayasa met-



ninin bir “çerçeve anayasa” olmadığı da ileri sürülebilecektir. Bir anayasa-  
da, egemen güç tarafından kelimelerin çoğaltılmasının, detaylı şekilde her  
konunun düzenlenmek istenmesinin sebebi çoğu zaman toplumda çeşitli  
kesimlerin birbirine güveni olmaması ve siyasi iktidarların hayatın her ala-  
nıyla ilgili toplum nezdinde keyfi kararlar almasını engelleyecek kısıtların  
anayasaya koyulması ihtiyacı doğmasındadır. Yapılan bir araştırmaya göre;  
anayasalarının uzunluğu açısından iki farklı ülke arasındaki 10 puanlık bir  
güven duygusu farkı doğrudan anayasanın metin hacmini yaklaşık 3.000  
kelime değiştirebilmektedir (Bjørnskov ve Voigt,2014).

Devletin öncü olduğu kamusal düzene güvenmeyen bireylerden, top-  
lumdaki diğer kurum ve bireylere güvenmesini beklemek gerçekçi olma-  
yacaktır. Özellikle paylaşımın ve eşitliğin sorunlu olduğu kamusal düzen-  
de var olan düşüncenin değişebilmesi için ilk olarak adaletin iyi işlemesi  
yani güçlüden yana değil, haklıdan yana yargı kararlarının tecelli ettiğinin  
görülmesi gerekir (Karagül ve Dündar,2006:70). Özellikle bir toplumda  
kamu kurumlarınca daima doğru kararlar alındığı, kamu yararının sürekli  
gözetildiğine inanıldığında, suçlu olanın cezasını çekeceği, hakkaniyetin  
esas alınacağı, kamu kaynaklarının haksız şekilde yok edilmeyeceği toplu-  
mun çoğunluğu tarafından kabul edildiğinde, ayrıca adalete güven de ar-  
tacaktır. Kamu kurumlarına ve nihayetinde devlete güveni azaltan en önemli  
sebeplerden biri olan yolsuzlukları engelleyecek demokratik ilkelere uyum-  
lu bir devlet modeli, parti veya akrabalık bağları gözetilmeden, salt kamu  
yararı amacı güdülerek ortaya konulacak şeffaf bir yönetim anlayışının be-  
nimsenmesi ile mümkün olacaktır. Yolsuzluk ve iktidar gücünün kötüye  
kullanılması halkın kamu otoritesine olan güvenine ihanet şeklinde algıla-  
nacak ve bu kırılma devlet kurumlarında yapılacak reformlarla düzeltilme-  
diği takdirde devlet belli bir zaman sonra meşruiyet krizine girebilecektir.

Devlete ve kamu kurumlarına güvenin gelişebilmesi için ilk olarak top-  
lumsal güvenin o ülkede tesis edilmiş olması beklenir. Bu açıdan eğer “gü-  
ven”, toplumun hangi ortak ahlaki değerleri takip edeceğini bir anlaşma ile  
belirlenmesi ile oluşan duygu olarak tanımlanırsa, devlete olan güveninde  
toplumsal güven ile paralel şekilde ve onunla doğru orantılı olarak geliştiği  
kabul edilebilir (Fukuyama,1998). Ancak toplumsal güvenin kaynağının  
ne olduğuna da bakılması gerekecektir. Eğer bir ülkede sivil toplum ge-

lişmemiş ve devletten ayrı şekilde, devletten beslenmeyen özerk bir sivil toplum olgusu mevcut değilse yani toplum kısaca devletin içinde eritilmiş ise o ülkede toplumsal güven ile devlete güveni birbirinden ayırmak zorlaşacaktır.

En üst kamu otoritesi olarak devlete güven, o toplumda devletin ne şekilde görüldüğü ile ilişkili olabilmektedir. Diğer bir ifadeyle bir ülkede devlete verilen anlam toplumun kendi içerisindeki güven algılamasından farklılaşabilmektedir. Toplumun kendi içinde dayanışma ve güven derecesi devlete olan bağımlılığı dışında gelişmiş ise o toplumun sıkı bağları ve iç dinamikleri devlet mekanizmasının üzerinde bir güven alanı oluşturmaya imkân sağlayacaktır. Bu konuya örnek olarak Doğu Asya'nın ekonomik açıdan en gelişmiş üç ülkesi olan Japonya, Güney Kore ve Tayvan'da devlete olan güven oldukça düşük seviyede iken toplumsal güven derecelerinin ise yüksek olduğu görülmektedir. Halkın, devlete güven oranı Japonya'da %14, Güney Kore'de %15 ve Tayvan'da %23'tür. Bunun yanında, bu ülkelere yakın coğrafyada yer alan ancak ekonomik açıdan önemli sorunlar yaşayan ülkelerdeki devlete güven oranları ise Moğolistan'da %61, Tayland'da %59 ve Filipinler'de ise %44 gibi daha yüksek seviyelerde olduğu görülmektedir. Ancak burada, devlete güven ile devleti geçici yönetenlere yani siyasi iktidarlara olan güvenin birbirine karışmış olma ihtimali de dikkate alınmalıdır. Nitekim benzer bir durumun yaşandığı Nijerya'da mevcut demokratik sisteme olan güven ilk olarak 2000 yılında %81 iken, 2005 yılında bu oranın %25'e, devlet başkanına olan güvenin % 78'den % 26'ya ve Parlamento'ya olan güvenin de zaman içerisinde % 58'den % 23'e düştüğü gözlemlenmiştir. Bu düşüşün başlıca sebebinin, Nijerya örneğinde iktidar gücünün siyasilerce suiistimal edilmesi, devleti idare eden siyasilerin birçok yolsuzluğa karışması ve 2003 yılında yapılan seçimlerde hileler yapılması olduğu belirtilmektedir (Diamond,2008). Dolayısıyla keskinleşmiş siyasi çekişmelerin gözlemlendiği, siyasi rakiplerin alt edilmesi için her türlü yolun denendiği ve siyaseten diğer düşünce ve görüş sahiplerinin, bazen “emperyalizmin işbirlikçisi”, bazen “bölücü”, ya da “rejim düşmanı” olarak görüldüğü ve iktidara hâkim siyasetin politika ve uygulamalarını eleştirenlerin, daima “kötü niyetli” ilan edildiği ülkelerde kamu kurumlarına, devlete, siyasi iktidarlara ve siyasi partilere güven sağlanması zorlaşacaktır.

Siyasi çekişme ve retorik seviyede söylemlere dayanılarak devlete, kurumlara, iktidara ve siyasete olan güveni anlamak yerine, geçerli ve ölçülebilir parametrelerin kullanmasının gerekliliği açıktır. Bu konuda güvenin niçin toplumda tam olarak oluşamadığına ilişkin yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle kamu düzenine ve devlete duyulan güvensizliğin sebeplerini anlamada, ölçülebilir kriterlere dayanan çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bunlardan ilki, “Performans ve güven” ilişkisi üzerine geliştirilen “Makro ve Mikro performans teorisi”dir. Buna göre, “Makro performans teorisi”, güvene ya da güvensizliğe konu olan şeyin bir başka ifadeyle güvenin nesnesinin, iktidara talip olan siyasetçiler ve onların siyasi politikaları olduğunu yani devlet yönetiminin ekonomik büyüme, enflasyon, istihdam, sağlık, eğitim, adalet, çevre gibi belirli alanlarda kamu hizmeti sunmadaki rolünün olduğunu kabul ederken, “Mikro performans teorisi” ise devlet politikalarına ve kamu kurumlarına duyulan güvensizliğin gerisinde siyasilerin görevlendirdiği bürokratların ve bürokrasideki idari süreçlerin yani kamu çalışanlarının ve onların sundukları hizmetlerin rolü olduğunu kabul etmektedir (Bouckaert ve Van de Walle,2003:310). Dolayısıyla bu konuda performans temelli olarak güven araştırıldığından yansız şekilde objektif verilere dayalı gerekli incelemeler yapılmadan devlete, kamu ve siyasi kurumlara güvenin ölçülmesi zorlaşacaktır.

Diğer yandan bazı araştırmalarda, devlete ve kamu kurumlara karşı güvensizliğin sebebini anlamada hangi gerekçelerin öne çıktığı konusunda iki ayrı teoriden de faydalanılmaktadır. Bu teorilerin ilki, “Aşırı Talep Teorisi” (Demand Overload Theory) olarak da adlandırılan ve devlete, siyasal sisteme olan güvensizliğin genelde siyasetçilerin ütöpik ve hayal içeren vaatlerinin sonucu olarak oy veren seçmenlerin ve halkın aşırı talep ve beklentilerinin karşılanmamasından dolayı ortaya çıkan hoşnutsuzluklardan kaynaklandığını yani halkın siyasal sisteme yönelik ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal beklentilerinin siyasilerce çok yükseldiğinde ve bunlar zamanla karşılanmadıkça toplumsal güvenin azalacağı, hoşnutsuzluk ve güvensizliğin artacağını ileri süren yaklaşımdır. Bu teoride, kamu kurumlarına ve devlete olan güven, çoğu zaman siyasal güvenle, hükümetin performansı ile ekonominin genel durumu yakından ilişkili kabul edilmektedir (Moran,2018:21). Devlete ve kamu kurumlara karşı güvensizliğin sebebini anlamada ikinci teori ise, “Prosedürel Engelleme” (Procedural Frustration)

olarak adlandırılan ve devlete ve kamu düzene güvensizliğin siyasal sistemin işleyiş sürecinde ortaya çıkan her türlü haksızlık ve adaletsizliklerden doğan hoşnutsuzluklardan kaynaklandığını iddia eden yaklaşımdır. Kısaca bu teoride devlete güvensizliği esas doğuranın kamu politikalarının ve yasalar ile kuralların kendisinin değil, bunların kamu kurumlarında uygulanma süreçleridir. Kamu yönetimindeki kamu hizmetlerinin uygulanması süreçlerinde siyasetçi ve kamu personeli eli ile meydana gelen her türlü kayırmacı, haksız, eşitsiz, kalitesiz ve adaletsiz hizmetler sebebiyle devlete ve kamu otoritesine güvenin zamanla azaldığı ileri sürülmektedir (Chanley vd,2000:240).

## **VII. Türkiye’de Toplumsal Güvenin Derecesi**

Toplumsal dayanışma açısından toplumsal güvenin hangi seviyede olduğuna ilişkin birçok araştırma yapılmaktadır. Dünya çapında genelleşmiş güveni ölçen bu tür araştırmalarda, Batı toplumlarının Doğu toplumlarına, zengin toplumların yoksullara, Protestanların, Müslüman ve Katoliklere göre geliştirilmiş seviyede güven derecelerinin daha yüksek olduğu gösterilmektedir. Bu duruma gerekçe olarak, Batı toplumlarının, zengin toplumların ve Protestan aidiyeti olanların diğerlerine göre “tanımadıkları insanlara” daha kolay güvenebildikleri ve onlarla iş birliği yapabildikleri gösterilmektedir (Başak,2010:64).

Toplumsal güvenin, çoğu zaman bireylerin tanımadığı halde baştan birlikte olduğu diğer kişileri güvenilir bulması ve iş birliğinden kaçınmaması üzerine inşa edildiği bu konuda yapılmış birçok araştırma sonucu incelenebilmektedir. Örneğin 1990-1991, 1996-1997 ve 1999-2001 yıllarında seksenden fazla ülkede gerçekleştirilen Dünya Değerler Araştırması (DDA) kapsamında yapılan anketlerde; kişilere “*Genel olarak çoğu kişinin güvenilir olduğunu veya onlarla olan ilişkilerinde aşırı dikkate gerek olmadığını düşünüyor musunuz?*” şeklindeki bir soruya Türkiye’de verilen cevaplar incelendiğinde insanların, bu şekilde diğer kişilere karşı güven düzeyinin oldukça düşük çıktığı görülmektedir. Türkiye, 1990-1991 yıllarındaki ankette %9,8 ile 43 ülke içinde 42. sırada, 1995- 1996 yıllarında yapılan çalışmada ise OECD’ye üye ülkeler arasında %6,5 ile son sırada ve 2007 yılı

çalışmasında ise %5 oranı ile 57. sırada yer almıştır (Uğuz vd., 2011: 23). Bu sonuçlara göre diğer ülkeler arasında genel toplumsal güvenin en düşük olduğu ikinci ülke olduğu tespit edilmiştir. Dünya genelinde toplumsal güven oran ortalaması %25,1 iken Türkiye’de sadece %4,8 civarındadır.

En son tarihli ve 2017-2020 dönemini kapsayan “Dünya Değerler Araştırması”nın 7nci dalga veri setine göre; Türk toplumunda, bireylerin yanında komşu olarak istemediği ve iş birliğine hazır olmadığı ve kendisine güvenmediği gruplar olarak şu sıralama ortaya çıkmaktadır (Dünya Değerler Araştırması, 2020):

- 1-Uyuşturucu bağımlıları (%88,9),
- 2-Eşcinseller (%75,8),
- 3-Alkol bağımlıları (%72,5),
- 4-AIDS hastaları (%70,7),
- 5-Evlenmeden birlikte yaşayan çiftler (%55,4),
- 6-Göçmenler (%48,1),
- 7-Farklı dinden kişiler (%41,4),
- 8-Farklı ırktan kişiler (%41,2),
- 9-Farklı bir dilde konuşan kişiler (%35,9).

Bu uluslararası araştırma sonucu destekleyecek şekilde Türkiye’de 2005 yılında “Infacto Research” çalışma grubunca yapılan farklı bir araştırmada, genelleştirilmiş güven seviyesi ölçümü için sorulan “insanların çoğuna güvenilebilir” düşüncesini onaylayanların oranı %12,6 iken, “insanlarla ilişkilerde çok dikkatli olunmalı” düşüncesini destekleyenlerin oranı %85,7 olarak gerçekleşmiştir (Yıldız ve Topuz,2011:220).

Bu sonuçlar değerlendirilirken ana kıstas olan, bireylerin sadece kendilerine yakın gördüğü, benzer kişilere güven duyduğu toplumların “düşük güven seviyeli” toplum kabul edildiği, bireylerin farklı kişiler ile tanışmaktan ve toplumsal aktivitelere katılmaktan çekinmedikleri toplumların ise tam tersi “yüksek güven seviyeli” toplumlar olarak kabul edildiğini belirtmek gerekir. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye’deki toplumsal güvenle ilgili analizlerde, Türkiye’de bireylerin, sadece yakın aile ve akraba üyelerine

güvendiği ancak başkalarına güven noktasında ciddi sorunlar yaşadığı görülmektedir (Tüysüz,2011:132). Ayrıca Türkiye’de güven düzeyini ölçen araştırmalarda, bireylerin eğitim düzeyinin, gelir, yaş, dindarlık ve siyasal eğilimler gibi bağımsız değişkenlerin güvensizlik düzeyini fazla etkilemediği görülmektedir. Yani her gruptan, her düşünceden insan için güven oranı aşağı yukarı aynı düzeydedir (Esmer,1999:26).

Türkiye’de uzlaşma kültürünün yerleşmemesi, siyasetin gerginlikler üzerine kurulması ve çatışmacı kültür (Ataay,2013:281) birlikte düşünüldüğünde toplumsal güvenin yeterli seviyede olmadığı anlaşılabilmektedir.

Türkiye’de güven eksikliğinin temel nedenlerinden biri olarak kamu otoritesinin eşit ve yansız şekilde uzlaştırma işlevini yerine getiremediği, zaman zaman farklı toplumsal kesimlere eşit ve adil davranmadığı, böylelikle siyasal iradenin yönlendirdiği kamu otoritesine olan güvenin sarsılarak toplumdaki genel güven düzeyinin düştüğü görülmektedir. Aynı şekilde kişilerin kamu otoritesine veya devlete güvence dahi tam tersi şekilde devletin bireylere aslında güvenmediği de dile getirilmektedir. Buna örnek olarak, devletle birey arasındaki işlemlerde, büyük ölçüde vatandaşın beyanına itibar etmek yerine, kamusal alanda uygulanan sistemin, işlemlerin başlangıçta ispata dayandığı ve bu nedenle de bireylerin talep ve işlemlerinin ayrıntılı yazılı belgelerden olan muhtar, noter, nüfus kütüğü vb. resmi evrakla ancak mümkün olabildiği ileri sürülmektedir (Esmer,1999:23). Karşılıklı bu güven eksikliği ile bireylerin, kamu kurumlarına ve devlete güvenini yitirdikçe zamanla vergi kaçırmayı, hazine arazilerini işgal etmeyi ve kamu kaynaklarını haksız şekilde ele geçirmeyi doğal gördüğü belirtilmektedir (Yıldız ve Topuz, 2011:223).

Bireylerin karşı tarafa verdiği sözler doğrultusunda hareket etmesi ve müzakereler sırasında dürüst davranması olarak tanımlanan “güven” ilişkisi iktidar mücadelesi verilen Türk siyasetinde de sorunlu gözükmektedir. Türkiye’de siyaset, olması gerektiği gibi araçlar üzerinden değil, çoğu zaman niyetler üzerinden yapıldığından genelde “niyet siyaseti” yaygındır ve bu durum kaçınılmaz bir şekilde toplumsal kutuplaşmaya ve hukukun siyasallaşmasına ve güvenin azalmasına yol açmaktadır (Ekmekçi,2010:238-239). Türkiye’de halkın siyasal sisteme, partilere ve genel olarak tüm kamu kurumlarına güveninin azaldığı son yıllarda yaygınlaşan

bir düşüncedir (Akgün,2001:1). Kurumlara güven azaldıkça, kişilere ve şahıslara bağlanan ümit neticesinde; vazgeçilmez liderler, kurtarıcı rolü verilen sert ve otoriter kişilikler ile devlet ve siyaseti tek başına domine eden siyasi figürlere ihtiyaç da artmaktadır. Bu konuda Dünya Değerleri Araştırması'nın Türkiye özelindeki araştırmasında, ülkede kurumlar yerine “güçlü lider” gerekir mi? sorusuna “çok iyi olurdu” ya da “fena olmazdı” şeklinde cevap verenlerin oranı anketin yapıldığı 55 ülke genelinde ortalama %38,1 iken Türkiye’de bunun % 58,9 gibi yüksek seviyede olduğu da görülmüştür (Ekmekçi, 2010: 240-241). Dolayısıyla Türkiye’de kamu kurumlarının değil siyasi kişiliklerin sorunları çözebileceğine inanılmaktadır.

### **Sonuç ve Öneriler**

Toplumsal dayanışmanın anahtar kavramı olan “güven”, bireyin verdiği sözler doğrultusunda hareket etmesi ve karşı tarafla iletişim kurarken dürüst şekilde davranmasıdır. Bir kişide oluşan, karşı tarafın adil, ahlaka uygun ve öngörülebilir şekilde davranacağına ilişkin dürüstlük ve doğruluğa ait inanca dayalı bir kavram olan “güven”, insanların toplumsal hayatta ihtiyaç duyduğu ve elde etmeye çalıştığı en temel duygudur. Bireysel seviyeden çıkılarak toplumsal seviyede bir güven inşa edilmediği sürece, kişiler arasındaki güvenin bir önemi de olmayacaktır.

Toplumsal dayanışmada çok önemli bir rol üstlenen “toplumsal güvenin” bir ülkede artırılabilmesi için;

-Özgürlük, hoşgörü ve katılım çerçevesinde toplumsal uzlaşının sağlanması,

-Demokratik değerlerin tabana yayılması,

-Şeffaf ve hesap verebilir bir kamu yönetimi anlayışının sergilenmesi,

-Farklı siyasi görüş, kültür, değer ve inançların hoş görülmesi,

-Ülkede her türlü ifade özgürlüğünün geliştirilmesi,

-Kişi ve kurumların gölgesinden kurtarılan adalet sisteminin iyileştirilmesi,

-Aile kurumunun sosyal ve kültürel seviyesinin geliştirilmesi,

-Sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerinin temsil ve değerlerinin güçlendirilmesi,

-Ülkedeki gelir dağılımındaki adaletsizliklerin önüne geçilmesi,

-İnsanların hayat şartlarının iyileştirilmesi,

-Kamu kurumlarının siyasetin gölgesinden kurtarılması,

-Kamu kurumlarının sorumluluklarının yeniden belirlenmesi,

-Kayıt dışı ekonominin ve kamu yolsuzlukların mutlaka önüne geçilmesi ile sağlanabilecektir.

Kamu yönetimi ve hukuk düzeni kamu vicdanı açısından büyük sorumluluk aldığından bunların uygulamalarının topluma yansımalarının çok iyi belirlenmesi gerekir. Kişileştirilmiş siyasi aygıtlar üzerinden kamu otoritesini temsil etmenin, yıllar içerisinde oluşturulmuş kamu düzeni ve sistem bozulduğunda, toplumsal tüm girdiler işlevsizleştirdiğinde ve toplumsal kazanımlar yok edildiğinde toplumun “güven” içerisinde kalabilmesine olanak bulunmayacaktır.

Toplumsal güvenin kazanılmasında kamu kurumlarının sorumluluğunun özellikle ülkenin sosyal sermayesini kullanması bağlamında tekrar ele alınması uygun olacaktır. Bir toplumda oluşabilecek toplumsal güven eksikliği aynı zamanda “sosyal sermaye” açısından da sorun oluşturacağından ülkede sosyal sermayenin yitirilmemesine dikkat edilmelidir. Bireyler arasındaki karşılıklı hoşgörü, sabır ve nezaket, bireylerin birbirlerine ve geleceğe bakışlarının olumlu olması, toplumsal huzur ve mutluluğun düzeyi o toplumdaki “sosyal sermayenin” varlığına işaret etmektedir (Karagül,2012:100). Dolayısıyla toplumsal dayanışma açısından “sosyal sermaye”, toplumu oluşturan birey, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları arasındaki koordinasyon faaliyetlerini kolaylaştıran ve toplumun üretkenliğini artıran, norm, iletişim ağı ve güvenden oluşan yapı olarak aynı toplumsal grupla farklı toplumsal gruplar arasında güvene dayalı iletişimin bir şekilde yoğunluğudur.

Toplumsal dayanışmada güveni tekrar inşa ederken kamu kurumları, devlet ve siyasi otoritenin ön planda düşünmesi gereken kavram olan “sosyal sermaye” kavramı gruplar ve ağlar, güven ve dayanışma, kolektif çalışma



ve iş birliği, bilgi ve iletişim, sosyal birleşme ve bütünleşme, yetki ve politik faaliyetler olarak da kabul edilebilir (Karakurt,2008:80). Dolayısıyla bireylerin birikmiş sorunlarını daha kolay çözmelerine (Putnam,2000:311) kamu örgütlerinde bilginin akışına imkân sağlayan, toplumsal güveni ve etkileşimi artırarak hayatın zorluklarına karşı koymayı kolaylaştıran (Keleş,2012:27) ülkedeki sosyal sermayenin tıpkı güvenin inşası gibi tükenmesi durumunda tekrar üretilmesinin çok uzun yıllar alabileceğinden (Fukuyama,1998:285) sahiplenilmesi ve ülkenin güveni merkeze alan bir sosyal düzeni yeşertmesi gerekecektir.

## Kaynakça

Aghion, Philippe, Yann Algan, Pierre Cahuc, and Andrei Shleifer (2010). "Regulation and Distrust", *Quarterly Journal of Economics*, 125 (3): 1015-1049.

Akgün, Birol (2001). "Türkiye'de Siyasal Güven: Nedenleri ve Sonuçları", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 56 (4), 1-23.

Alpar, Güray. (2014). Antropolojik Bakış Açısıyla Stratejik Dünya Tarihi, Palet Yayınları: Konya.

Alpar, Güray (2015). *Uluslararası İlişkilerde Strateji ve Savaş Kültürünün Gelişimi*, Palet Yayınları: Konya.

Aronson, Elliot (1997). "Back to the Future: Retrospective Review of Leon Festinger's: A Theory of Cognitive Dissonance", *The American Journal of Psychology*, 110(1): 127-137.

Aslan, Seyfettin (2016). "Türkiye'de Sosyal Sermaye Bileşenlerinden Güven Hakkında Bir Değerlendirme", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt. 17, Sayı 2, ss.181-204.

Ataay, Faruk (2013). "Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 'Başkanlık Sistemi' Önerisi Üzerine Değerlendirme", *Alternatif Politika*, Cilt 5, Sayı 3, 266-294.

Aydemir, Mehmet Ali ve Tecim, Erhan (2012). "Türk Toplumunda Aile ve Dinin Sosyal Sermaye Potansiyeli", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:28, ss. 43-59.

Baltacı, Ali (2019). "Sosyal Sistem Kuramı ve Eğitim Örgütlerine Etkileri", *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:3, Sayı:1, s.1-19.

Başak, Suna (2010). "Genelleşmiş Güven ve Toplumsal Cinsiyet", *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:27, Sayı:1, 53-71.

Bjørnskov, C. ve Voigt, S. (2014). "Constitutional Verbosity and Social Trust", *Public Choice*, 161(1), 91-112.

Bouckaert, G. Ve Van de Walle (2003). "Quality of Public Service Delivery and Trust in Government", in Ari Salminen (ed.), *Governing Networks:EGPA Yearbook*, Amsterdam: IOS Press, pp. 299-318.

Can, Ali (2015). “Türkiye’de Toplumsal ve Kamusal Güvenin İnşası”, *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*, Sayı: 34, ss.261-273.

Chanley, Virginia A., Thomas J. Rudolph, and Wendy M. Rahn. (2000). “The Origins and Consequences of Public Trust in Government: A Time Series Analysis.” *Public Opinion Quarterly*, 64:239-256.

Demircan, Nigâr ve Ceylan, Adnan (2003). “Örgütsel Güven Kavram: Nedenleri ve Sonuçlar”, *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt:10, Sayı:2, ss.139-150.

Diamond, Larry (2008). Progress and Retreat in Africa: The Rule of Law versus the Big Man, *Journal of Democracy*, Johns Hopkins University Pres, Volume 19, Number 2, pp.138-149.

Durkal, Müzeyyen Eroğlu ve Korkmaz, Hatun (2017). “Kamu Güveni İnşasında Kurumların Rolü: Bimer Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.22, Kayfor15 Özel Sayısı, ss.2159-2181.

Dünya Değerleri Araştırması (2020). <https://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>.

Emre, C., Hazama, Y. ve Mutlu, S. (2003). “Cultural Values, Morality and Public Administration in Turkey”, *Yönetim Bilimi Yazıları*, C.Emre (Ed.), Ankara: İmaj, ss. 433-454.

Esmer, Yılmaz (1999). “Devrim, Evrim, Statüko: Türkiye’de Sosyal, Siyasal Ekonomik Değerler”, Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV): İstanbul.

Fischer, Peter, Dieter Frey, Claudia Peus, Andreas Kastenmüller (2008). “The Theory of Cognitive Dissonance: State of the Science and Directions for Future Research”, *Clashes of Knowledge*, Eds. Meusburger, Peter, Welker, Michael Edgar Wunder, Dordrecht: Springer, pp.189-198.

Fukuyama, Francis (1998). Güven, Sosyal Erdemler ve Refahın Yaratılması, Çev: Ahmet Buğdaycı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: Ankara.

Gür, Nurullah (2017). “Güven, Bürokrasi ve Refah Devleti”, *İnsan ve Toplum Dergisi*, Haziran, Cilt: 7, Sayı: 1, Sayfa: 89-116.

Hardin, Russel (2006). *Trust*, Polity Press: USA.

Hetherington, Marc (2005). *Why Trust Matters: Declining Political Trust and the Demise of American Liberalism*, Princeton, NJ: Princeton University Press.

Karagül, Mehmet (2012). *Sosyal Sermaye (Kapitalizmin Kör Noktası)*, Nobel Yayınları: Ankara.

Karagül, Mehmet ve DüNDAR, Süleyman (2006). “Sosyal Sermaye ve Belirleyicileri Üzerine Ampirik Bir Çalışma”, *Akdeniz İİBF Dergisi*, (12), ss. 61-78.

Karakurt, Elif (2008). “Sürdürülebilir Bir Kentsel Yaşam Açısından Sosyal Sermayenin Önemi”, *“İş, Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, Cilt:10, Sayı:2, ss. 76-100.

Moran, Michael (2018). “Whatever Happened to Overloaded Government?”, *The Political Quarterly*, Vol. 89, No. 1, January–March, p.29-37.

Örmeci, Ozan (2020). “Dünya Değerler Araştırması 7. Dalga Veri Setindeki Türkiye Bulguları”, <http://politikaakademisi.org/2020/08/02/dunya-degerler-arastirmasi-7-veri-setindeki-turkiye-bulgulari/>

Özbudun, Ergun (2015). *Türk Anayasa Hukuku*, Yetkin Yy.: Ankara.

Özsağır, Arif (2007). “Ekonomide Güven Faktörü”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.6, S.20, ss.46-62.

Pitlik, Hans ve Kouba Ludek (2015). “Does Social Distrust Always Lead to a Stronger Support for Government Intervention?”, *Public Choice*, 163(3-4).

Putnam, Robert D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, Simon&Schuster Inc.: New York USA.

Sabel, Charles F. (1993). “Studied Trust: Building New Forms of Cooperation in a Volatile Economy”, *Human Relations*, Volume: 46 issue: 9, page(s): 1133-1170.

Tüysüz, Nurettin (2011). “Sosyal Sermayenin Ekonomik Gelişme Açısından Önemi ve Sosyal Sermaye Endeksinin Hesaplanması”, T.C. Kalkınma Bakanlığı Yayınları: Ankara.

Uğuz, Hülya E. ve Örselli, Erhan ve Sipahi, E. Banu (2011). “Sosyal Sermayenin Ölçümü: Türkiye Deneyimi”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt:6 Sayı:1, ss. 8-40.

Uslaner, Eric M. (2002). “Trust in the Knowledge Society”, *Social Capital, Cabinet of the Government of Japan*, March 24-25: Tokyo, Japan.

Voigt, S. (2009). Explaining Constitutional Garrulity, *International Review of Law and Economics*, 29(4), 290-303.

Yıldız, Zafer ve Topuz, Hüseyin (2011). “Sosyal Sermaye ve Ekonomik Kalkınma İlişkisi Açısından Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”, *Sosyal Siyaset Konferansları*, Sayı: 61, ss. 201–226.

## **Extended Summary**

Social solidarity is the unification of common values in which society and its individuals, institutions and organizations and is being acting together to build the future healthy and correctly for coping with all kinds of difficulties. As a key concept of social solidarity, term of “Trust” means for person is keeping his promises and acting honestly in communication with the other party.

There are different classifications of the concept of “trust” which directly feeds social solidarity and helps to carry social cohesion to the future. The problem of social trust is seen as one of the main causes of the disruptions which is been maintaning for the goal of law and the functioning of the public administration responsibility for public services in the realization of justice during this period.

It is often argued that the reasons such as violations and disruptions of fundamental rights and freedoms, failuring to fulfill the requirements of the rule of law and failuring to perform an effective and efficient functioning in public administration are behind the trust problem in society. It is necessary to use valid and measurable parameters for understanding trust the state, institutions, power and politics instead of political controversy and rhetorical level discourses.

There are many studies based on measurable criteria in understanding the causes of distrust in public order and the state. One of them is the “Macro and Micro performance theory” which developed on the relationship between “Performance and Trust”. On the other hand, two different theories are also used in understanding the reason of distrust towards the state and public institutions. The first of these theories, which is also called the “Demand Overload Theory as distrusting of the state and the political system “, is generally due to the discontent of the voters and the public due to the unfulfilled demands and expectations of the people which are believed by utopian and imaginary promises of the politicians. This theory accepts that when the economic, social, cultural and political expectations are raised too high in political society after that social trust degree must be decrease and discontent in the same time.

The public authority, which fails to fulfill the mediation function in an equal and impartial manner, is accepted as one of the main causes of a lack of social trust in Turkey. The public authority also is accused for acting equally and fairly to the different social sector and communities. It is admitted that even if citizens trust the state, on the contrary, the state does not actually trust individuals.

The lack of social trust may occur in losing social capital in the country. That's why, it would be appropriate to reconsider public administration and Law system in the context of social capital of the country for rebuilding social trust among individuals. There are many benefits in building the "social trust" which plays a very important role in social solidarity for a country. These benefits are listed as ensuring social consensus within the framework of freedom, tolerance and participation, spreading democratic values to the base, exhibiting a transparent public administration understanding, tolerating different political views, cultures, values and beliefs, developing all kinds of freedom of expression in the country, improving the justice system that is freed from the shadow of individuals and institutions, improving the social and cultural level of the family institution, strengthening the representation and values of non-governmental organizations and professional organizations, preventing injustice in the distribution of income in the country, improving the living conditions of people, preventing the informal economy and public corruption.

The public administration and the Law system in a country, which are taken great responsibility in terms of the public conscience and the reflection of their practices on the society, should be analyzed very well. When the public administration and Law system, which are established over the years, are deteriorated and all social inputs are rendered dysfunctional and social gains are destroyed, it will not be possible for having social "trust" in country.

In this study, it is examined in responsibilities of public institutions for ensuring "trust" in achieving social solidarity. Various evaluations and solution proposals will be presented about these institutions, which directly determine the trust in the state in the political system that in what situations they can build trust and lead to the deterioration of social trust.